

Szanowna Pani,

Jak zapewne zdaje sobie Pani sprawę, problem, z którym zwróciła się Pani do PTPA nie jest jednostkowy. Od ubiegłego roku toczy się publiczna dyskusja z udziałem Ministrów Zdrowia i Edukacji Narodowej na temat organizowania wychowania przedszkolnego dla dzieci z chorobami przewlekłymi, dla dzieci chorych na cukrzycę i in. Zarówno w telewizji, jak i w prasie wielokrotnie zwracano uwagę na odmawianie przyjęć do przedszkola dzieci chorych na cukrzycę, a także na problem z wymagającą większego zaangażowania opieką nad tymi dziećmi podczas zajęć przedszkolnych.

Oczywiście, co do zasady według art. 32 Konstytucji każdy jest równy wobec prawa i nikt nie może być dyskryminowany z jakiegokolwiek przyczyny, m. in. ze względu na niepełnosprawność w życiu społecznym. Szczegółowe przepisy wskazują, iż dziecko z niepełnosprawnością powinno mieć zapewniony dostęp do edukacji na takich samych zasadach jak inne, pełnosprawne dzieci. Co więcej, państwo powinno otoczyć szczególną opieką dzieci niepełnosprawne i zapewnić odpowiednie warunki egzystencji.

Przepisy oświatowe w wielu miejscach wskazują na obowiązek integracji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej i pełnosprawnej.

Rzeczywistość jednak wygląda inaczej.

Wśród obowiązków nauczyciela zatrudnionego w przedszkolu publicznym (wynikających z ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty tekst jednolity Dz. U. 2004 Nr 256, poz. 2572 ze zm. oraz Karty Nauczyciela Dz. U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112, ze zm.), brak jest wyraźnego wskazania, które pozwalałoby na konstruowanie obowiązku podawania dzieciom jakichkolwiek leków - "Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską z poszanowaniem godności osobistej ucznia". Zatem próby odnalezienia takiego obowiązku należałoby poszukiwać z obowiązku troski o zdrowie dzieci.

Niestety, okazuje się, że to za mało, by zobowiązać nauczyciela do udzielania świadczeń zdrowotnych na podstawie zlecenia lekarskiego. Udzielanie świadczeń zdrowotnych jest cechą identyfikującą

zawody medyczne tj. m.in. lekarza, pielęgniarki czy ratownika medycznego (ustawa z 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej, Tekst jednolity Dz. U. z 2007 Nr 14, poz. 89).

Często w podobnych sytuacjach wskazuje się nawet na przepisy kodeksu karnego (Art. 162 § 1. Kto człowiekowi znajdującemu się w położeniu groźącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie udziela pomocy, mogąc jej udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa, kto nie udziela pomocy, do której jest konieczne poddanie się zabiegowi lekarskiemu albo w warunkach, w których możliwa jest niezwłoczna pomoc ze strony instytucji lub osoby do tego powołanej.

Dodatkowo, niektórzy podnoszą, iż w razie wyrządzenia dziecku szkody w trakcie podjęcie przez nauczyciela działań w ramach pomocy medycznej nauczyciel staje się dłużnikiem zobowiązanym do jej naprawienia z tytułu odpowiedzialności cywilnej na podstawie art. 415 kodeksu cywilnego.

Jeśli chodzi o przepisy prawa stanowiące podstawę działania nauczycieli, to trzeba wskazać, na rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie zakresu i organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą. Do tej pory obowiązywało rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie zakresu i organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą (Dz. U. 2004, Nr 282, poz. 2814). Z Rozporządzenia wynikało, że tylko lekarz może zalecić uczniowi przyjęcie leków, a pielęgniarka jest jedyną kompetentną osobą, która może realizować w tym zakresie zalecenia lekarza. Oznacza to, że nauczyciel nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za nieudzielenie pomocy.

Do września br. istniały dwie odmienne interpretacje przepisów prawa w tym zakresie: Ministerstwo Edukacji Narodowej - Departament Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego interpretacją DKZU-030-49/07/AU - przyjął, że nauczyciele nie mogą wykonywać nawet najprostszych zabiegów medycznych, bowiem nie mają uprawnień i kwalifikacji do wykonywania zadań przypisanych ustawowo pracownikom resortu zdrowia. Tymczasem Departament Zdrowia Publicznego Ministerstwa Zdrowia w interpretacji MZ-ZP-D-052-10078-1/WS/08 podkreśla natomiast, że decyzję o przyjęciu dziecka przewlekłe chorego do wybranego przez rodziców przedszkola podejmuje każdorazowo dyrektor placówki. Przyjęcie uwarunkowane jest możliwością zapewnienia dziecku, stosownie do rodzaju schorzenia czy niepełnosprawności, właściwych warunków pobytu.

Z dniem 31 sierpnia br. rozporządzenie to utraciło moc i weszło w życie nowe, którego treść załączam Pani w mailu. Niestety, ono właściwie nie zmienia stanu prawnego w zakresie możliwości działania nauczyciela. To zawsze będzie dobra wola nauczycieli.

A więc brak jest bezpośrednich o konkretnych przepisów zakazujących nauczycielom na podawanie leków, istnieją jedynie przepisy wskazujące, kto może czynności medyczne wykonywać, ze wskazaniem szczegółowych kompetencji (w/w rozporządzenie).

Po konferencji w marcu br. zorganizowanej przez pełnomocniczkę rządu ds. równego traktowania Elżbietę Radziszewską oraz minister edukacji Katarzynę Hall i minister zdrowia Ewę Kopacz rozpoczęto specjalną akcję informacyjną dla przedszkoli i rodziców. Dostępna jest już książeczka "One są wśród nas", która opisuje przewlekłe choroby: padaczkę, cukrzycę, hemofilię i astmę, a także metody postępowania z chorymi dziećmi. Z informacji telel

Stanowisko Ministerstwa Zdrowia mówi, że wykonywanie czynności przedmedycznych przez nauczycieli może być prowadzone na zasadzie umowy zawartej pomiędzy nauczycielami i rodzicami lub opiekunami dziecka oraz dobrowolnego zobowiązania się nauczyciela do wykonywania zabiegów lub innych czynności przedmedycznych wynikających z zaleceń lekarskich. W książeczkach zamieszczono m.in. wzór takiej umowy i zapewniono, że książeczki te lada moment trafią do szkół i przedszkoli.

Z informacji telefonicznych uzyskanych przeze mnie od MEN oraz Kuratorium Warszawskiego wynika, że jedyną drogą w tych sprawach jest na razie zawieranie porozumień z nauczycielami w zakresie podawania leków dzieciom. Ze względu na odpowiedzialność (nawet najmniejszą) związaną z takimi czynnościami, nauczyciele wykonywający inne ustawowe obowiązki nie mogą zostać zmuszeni do wykonywania medycznych działań (poza oczywiście stanem wyższej konieczności udzielenia pierwszej pomocy).

Obowiązkiem dyrektora placówki, do której uczęszcza dziecko będzie w tych okolicznościach zapewnienie możliwości otoczenia dziecka odpowiednią opieką zdrowotną. Wskazane byłoby zatrudnienie pielęgniarki w przedszkolu, ale to z kolei określają wewnętrzne przepisy przedszkola.

Jeśli jest Pani zainteresowana PTPA może wystąpić do przedszkola z interwencją, w której wskażemy na zakaz dyskryminujących praktyk i potrzebę szkolenia wychowawców i nauczycieli w tym zakresie. Możemy również zastanowić się nad innymi działaniami prawnymi.

Poniżej załączam treść Rozporządzenia.

W razie pytań, wątpliwości, proszę o kontakt.

Monika Zima

Członkini Zarządu PTPA

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA

z dnia 28 sierpnia 2009 r.

w sprawie organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą

Na podstawie art. 27 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

1) organizację profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą objętymi obowiązkiem szkolnym i obowiązkiem nauki oraz kształcącymi się w szkołach ponadgimnazjalnych do ich ukończenia, zwanymi dalej "uczniami";

2) zakres informacji o świadczeniodawcach sprawujących profilaktyczną opiekę nad uczniami przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia wojewodzie.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o szkole, należy przez to rozumieć również jednostki, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).

§ 3. 1. Profilaktyczną opiekę zdrowotną nad uczniem sprawują:

1) lekarz podstawowej opieki zdrowotnej sprawujący opiekę zdrowotną nad uczniem na podstawie deklaracji wyboru lekarza podstawowej opieki zdrowotnej;

2) lekarz dentysta;

3) pielęgniarka, która ukończyła szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie pielęgniarstwa środowiska nauczania i wychowania lub ukończyła kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa środowiska nauczania i wychowania lub odbyła szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie pielęgniarstwa środowiska nauczania i wychowania lub odbyła kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa środowiska nauczania i wychowania lub posiada tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa oraz co najmniej trzyletni staż pracy w podstawowej opiece zdrowotnej, albo higienistka szkolna;

4) w stosunku do osób objętych indywidualnym nauczaniem, o których mowa w art. 71b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, pielęgniarka, która ukończyła szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego, środowiskowego, środowiskowo-rodzinnego lub ukończyła kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego, środowiskowego, środowiskowo-rodzinnego lub odbyła szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego lub odbyła kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa rodzinnego lub posiada tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa oraz co najmniej trzyletni staż pracy w podstawowej opiece zdrowotnej.

2. Profilaktyczną opiekę nad uczniem, o której mowa w ust. 1 pkt 3, może sprawować także położna, która ukończyła kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa środowiska nauczania i wychowania albo kurs równoważny oraz posiada co najmniej pięcioletni staż pracy w środowisku nauczania i wychowania.

§ 4. Lekarz, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 1, współpracuje w szczególności z:

1) lekarzem dentystą, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2;

2) pielęgniarką podstawowej opieki zdrowotnej;

3) pielęgniarką, higienistką szkolną albo położną, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 3 i 4 albo ust. 2, zwanymi dalej "pielęgniarką, higienistką szkolną albo położną";

4) opiekunami prawnymi lub faktycznymi ucznia;

5) dyrektorem szkoły;

6) organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży.

§ 5. Lekarz dentysta, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2, współpracuje w szczególności z:

1) lekarzem, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 1;

2) pielęgniarką podstawowej opieki zdrowotnej;

3) pielęgniarką, higienistką szkolną albo położną;

4) opiekunami prawnymi lub faktycznymi ucznia;

5) dyrektorem szkoły.

§ 6. Pielęgniarka, higienistka szkolna albo położna współpracują w szczególności z:

1) lekarzem, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 1;

2) lekarzem dentystą, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2;

3) pielęgniarką podstawowej opieki zdrowotnej;

4) opiekunami prawnymi lub faktycznymi ucznia;

5) dyrektorem szkoły;

6) radą pedagogiczną;

7) organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży.

§ 7. Lekarze, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 1 i 2, sprawują profilaktyczną opiekę zdrowotną nad uczniami w miejscu określonym w umowie o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej.

§ 8. 1. Pielęgniarka, higienistka szkolna albo położna sprawują profilaktyczną opiekę nad uczniami w znajdującym się na terenie szkoły gabinecie profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej.

2. Przy ustalaniu liczby uczniów objętych profilaktyczną opieką zdrowotną przez jedną pielęgniarkę, higienistkę szkolną albo położną należy brać pod uwagę typ szkoły, a w przypadku szkół, do których uczęszczają niepełnosprawni - ich liczbę i stopień niepełnosprawności.

§ 9. Pielęgniarka, higienistka szkolna albo położna powiadamiają opiekunów prawnych lub faktycznych ucznia o:

1) terminach i zakresie udzielania świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami;

2) możliwościach i sposobie kontaktowania się w związku ze sprawowaną opieką zdrowotną nad uczniami.

§ 10. 1. Pielęgniarka, higienistka szkolna albo położna prowadzą dokumentację medyczną uczniów na zasadach określonych w przepisach o dokumentacji medycznej.

2. Dokumentacja, o której mowa w ust. 1, jest przechowywana w gabinecie profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkole przez okres pobierania nauki w danej szkole.

3. Dokumentacja profilaktycznej opieki stomatologicznej jest przechowywana przez lekarza dentystę, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2.

4. W przypadku zmiany szkoły przez ucznia dokumentację medyczną ucznia odbierają opiekunowie prawni lub faktyczni ucznia i przekazują szkole przyjmującej ucznia.

5. Po zakończeniu kształcenia przez ucznia pielęgniarka, higienistka szkolna albo położna przekazują indywidualną dokumentację medyczną ucznia lekarzowi podstawowej opieki zdrowotnej, sprawującemu opiekę zdrowotną nad uczniem na podstawie deklaracji wyboru lekarza podstawowej opieki zdrowotnej.

§ 11. Narodowy Fundusz Zdrowia, po zawarciu umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w środowisku nauczania i wychowania, przekazuje do właściwego wojewody następujące dane:

1) nazwę i adres świadczeniodawcy;

2) miejsce udzielania uczniom profilaktycznych świadczeń opieki zdrowotnej;

3) liczbę uczniów objętych profilaktyczną opieką zdrowotną przez świadczeniodawcę, o którym mowa w pkt 1.

§ 12. 1. W przypadku braku na terenie szkoły gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, o którym mowa w § 8, profilaktyczną opiekę zdrowotną sprawują lekarz i pielęgniarka spełniająca wymogi określone w § 3 ust. 1 pkt 3 i 4, w miejscu określonym w umowie o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, dokumentacja medyczna ucznia jest przechowywana przez właściwego dla ucznia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej.

§ 13. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 31 sierpnia 2009 r.